

Бойчук Н. В.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри практики англійської мови
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕОЛОГІЗМІВ-ТЕЛЕСКОПІЗМІВ У АНГЛОМОВНИХ ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Анотація. У статті проаналізовано закономірності появи нових лексичних одиниць в англійській мові, а також схарактеризовано особливості функціонування і сприйняття неологізмів-телескопізмів у сучасних англомовних засобах масової інформації. З'ясовано, що неологізми-телескопізми вживаються в англомовних виданнях з метою зацікавлення та привернення уваги читача.

Ключові слова: словотвір, неологізми, телескопізми, мовна одиниця.

Постановка проблеми. Не викликає сумніву й заперечень той факт, що поповнення словникового складу англійської мови відбувається постійно. Нові лексичні одиниці з'являються для позначення нових явищ, процесів і понять. Також спостерігається зростання кількості слів, котрі мають на меті привернути увагу читача або глядача. Упродовж останніх десятиліть особлива увага дослідників фокусується на неологізмах-телескопізмах, тобто словах, у яких частина одного зі слів або частини обох слів є усіченими.

Значний внесок у дослідження процесу творення неологізмів зробили українські та зарубіжні науковці, серед яких – Ю. Зацний, Л. Омельченко, М. Мостовий, М. Полюжин, Л. Бауер, В. Реннер, Е. Маттієлло [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8]. Хоча існує чимала кількість праць стосовно процесів творення неологізмів у результаті аббревіації, словоскладання, конверсії, деривації тощо, проблема функціонування неологізмів-телескопізмів у сучасних англомовних засобах масової інформації (далі – ЗМІ) є ще вивченою недостатньо.

Актуальність наукової розвідки пояснюється необхідністю аналізу процесу творення нових слів і новітніх тенденцій, що супроводжують словотвірні процеси в сучасній англійській мові. Саме тому наше дослідження є цікавим, актуальним і сучасним.

Мета статті – проаналізувати особливості функціонування неологізмів-телескопізмів у сучасних англомовних ЗМІ.

Об'єктом дослідження є англійські неологізми-телескопізми англомовних ЗМІ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні дослідники пояснюють причини творення неологізмів різними чинниками (зовнішніми і внутрішніми), серед яких необхідно назвати нові процеси та явища в галузі новітніх технологій, інтернет-комунікації, науки тощо. Також творення неологізмів зумовлюється дією внутрішніх законів мови: закону аналогії, закону мовної економії, тенденції до однотипності внутрішньомовних відносин, прагнення до узагальнення, тенденції до диференціації, тенденції до вживання більш експресивних позначень для вже відомих явищ, загальної тенденції розвитку системи англійської мови, у якій слова, що виникають, стають коротшими, а семантичне навантаження значення слова, навпаки, об'ємнішим. Загалом можна стверджувати, що неологізація

словника відбувається під впливом різних чинників, одні з яких пов'язані з відображенням у мові сучасної картини світу, інші – з призначенням мови як засобу спілкування. Перші слугують цілям номінації нових предметів і понять, що з'являються в об'єктивній дійсності, другі – потребам у поліпшенні мовної техніки [1; 6].

За І. Андрусяк, надзвичайно популярна сьогодні телескопія не є новим процесом у мові [9, с. 16]. Підтвердженням цього факту є вживання телескопізму *Smog (smoke+fog)* у словнику Меріам Вебстер (Meriam Webster Dictionary), видання котрого датується 1905 роком [6, с. 1622]. Також у дослідженні І. Андрусяк наводить приклади існування телескопізмів у творах В. Шекспіра, Г. Спенсера та Л. Керола, деякі з яких поповнили словниковий склад англійської мови [9, с. 16]. Протягом останніх років спостерігається новий виток у стрімкій появі телескопізмів, які виникають практично щодня, проте лише певна кількість стає неологізмами, набуває статусу нормативних, а решта слів залишається оказіоналізмами.

У сучасних дослідженнях зустрічаємо таку класифікацію неологізмів-телескопізмів [1; 3]:

1) повні, сутність яких полягає в утворенні слова шляхом злиття двох усічених основ: *biotecture = Biological+architecture (поєднання архітектурних проектів із біологічними елементами)*, *biostitute = Biologist+prostitute (вчений, якому платять за те, що він свідчить на користь компанії й проти довілля)*, *celebreality = Celebrity+ reality (телешоу, в якому відома особа бере участь у процесі зображення життєвих ситуацій)*, *celebutard = Celebutant + retard (відома особа, яка не відзначається особливим інтелектом)*, *chugger = Charity +tigger (людина, яка збирає гроші на благодійні цілі на вулиці)* [10];

2) часткові телескопізми утворюються внаслідок злиття усіченої основи одного слова з повною формою іншого: *poliblogger = politician+ blogger (політик, який систематично вивчає Інтернет-журнали)*, *Chessex girl = Chelsea + Essex girl (заможна представниця вищого класу з вульгарно гламурними смаками й/або манерами)*, *entrepreneurd = entrepreneur + nerd (приватний підприємець, який має бізнес у галузі інформаційних технологій)*, *Crack Berry = crack + Blackberry (смартфон Black Berry)*, *craptabulous = crap + fantabulous (кошмарний, наскудний)*, *craptacular = crap + spectacular (кошмарний, наскудний)*, *decknician = deck + technician (вправний ді-джеї)*, *desk rage = desk + road rage (насилство в офісах)* [10];

3) до третьої групи належать телескопізми-гапологи, в яких є спільний звук на стику двох компонентів: *sheeple (sheep + people) ma Gleeek (Glee + geek)*, *winterval (winter + interval) i blaccent (black + accent)* [10]. Варто зазначити, що телескопізми-гапологи є найменш кількісно представленими телескопізмами.

При цьому новостворені неологізми не завжди є легкими для розуміння, оскільки вимагають від реципієнта інформації знання значень твірних слів. Наприклад, неологізм *poliblogger* (*politician*+ *blogger*) – «політик, який систематично вивчає Інтернет-журнали» є відносно легким для сприйняття, а для розуміння значення телескопізмів: *rumint* (*rumour* + *intelligence*) – «розвідувальні дані, які отримані з ненадійних джерел»; *spamalanche* (*spam*+ *avalanche*) – «величезний наплив комерційної інформації»; *previvor* (*pre*+ *survivor*) – «особа з певними ознаками хвороби раку» [10] – необхідно знати твірні слова, від яких утворено цей неологізм. Також значно легше зрозуміти значення того чи іншого неологізму-телескопізму в контексті. Якщо припустити, що адресат не має на меті спеціально заплутати читача, тоді виникає слушне запитання стосовно того, яку мету він переслідує. Відповідь нам видається очевидною: з метою привертати ще більшу увагу до тієї інформації, що висвітлюється. В умовах наявної конкуренції та змагання за увагу читача це є дуже доцільним. Наведемо приклад з газети "The Guardian" (23 грудня, 2006):

Barclays is refusing to settle with the US Department of Justice over allegations it deliberately sold mortgage bonds to investors that it knew contained "crapacular loans" [11].

У цьому реченні вжито неологізм *crapacular* (*crap*+*spectacular*), котрий означає «розваги сумнівної якості» й уживається для більшої інформаційної насиченості та зацікавленості читача.

Зазвичай, телескопізми використовуються в рекламі, заголовках і власне текстах статей без перекладу, для того щоб читач самостійно міг їх витлумачити. У газеті "The Press Tribune" (15 вересня, 2011) ми бачимо заголовок [12] "*How the faminazi lawyer ogles men online*", у якому натрапляємо на неологізм "faminazi", що використовується для підсилення значення слова «феміністичний», і вживання, замість нього, телескопізму зі значенням «надзвичайно феміністично налаштований», котре в принципі не є надто важким для розуміння. Подібний заголовок у газеті "The Economist" (січень, 2008) – *Son of Frankenfood?*, у якому вжито телескопізм "*Frankenfood*" (генномодифікована їжа), твірними словами якого є "Frankenstein" і "food" [13].

Ще можна навести низку прикладів, які «не обтяжують» сприйняття тексту газетних статей наявністю в них неологізмів-телескопізмів:

Televangelist Ernest Angley has long controlled members of his Akron-area congregation by advising them not to have children [11] *televangelist* (*television*+*evangelist*) – «проповідник на телебаченні».

While 7.3 million Americans are vegetarian, an additional 22.8 million are flexitarian – they primarily eat a vegetarian diet, but enjoy meat occasionally [14].

Flexitarian (*vegetarian*+*flexible*) – «вегетаріанець, котрий іноді їсть м'ясо».

The Granite Bay boys lacrosse team accomplished something incredible – a three-peat! [15] *three-peat* (*three*+*repeat*) – «третя перемога поспіль».

Doctors even coined the symptom 'Nintendinitis' to describe the aches and pains a player experienced after hours of consistent game play [14].

Nintendinitis (*Nintendo*+*tendonitis*) – «стан болю, що виникає від надмірної кількості часу, проведеного за грою в комп'ютер-

ні ігри», де значення новоутвореного терміна розтлумачується безпосередньо в статті.

Висновки. Отже, перлокутивними намірами вживання неологізмів-телескопізмів у статтях англійських ЗМІ є насамперед привертання уваги та вживання слів, котрі б «врізалися» в пам'ять. Багато неологізмів дивують читача своєю оригінальністю й новизною, спонукають до роздумів над значенням слова, коли читач успішно справиться із цим завданням, до підвищення власної самооцінки та позитивного ставлення до прочитаної інформації. Результати проведеного дослідження засвідчили високу продуктивність процесу телескопії в англійських ЗМІ. Проте ще не були проаналізованими моделі неологізмів-телескопізмів, що вживаються в рекламних текстах; також їх лексичні та семантичні характеристики можуть стати предметами подальших лінгвістичних досліджень.

Література:

1. Зацний Ю.А. Развитие словарного состава современной английской лексики : [монография] / Ю.А. Зацний. – Запоріжжя : Запорізький державний університет, 1998. – 431 с.
2. Омельченко Л.Ф. Структура та семантика гаплогічних телескопізмів / Л.Ф. Омельченко, Л.Ф. Соловйова // Збірник тез V Всеукраїнської наукової конференції «Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація». – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2005. – С. 139–141.
3. Омельченко Л.Ф. Телескопічні слова сучасної англійської мови та їх структурно-семантична характеристика / Л.Ф. Омельченко // Збірник Львівського університету. Серія «Іноземна філологія». – Л., 2003 – Вип. 2. – С. 15–54.
4. Мостовий М.І. Лексикологія англійської мови : [монографія] / М.І. Мостовий. – Х. : Основа, 1993. – 175 с.
5. Положин М.М. Функціональний і когнітивний аспекти англійського словотворення : [монографія] / М.М. Положин. – Ужгород : Закарпаття, 1999. – 240 с.
6. Bauer L. Lexical Word-Formation I L. Bauer, R. Huddleston II The Cambridge Grammar of the English Language I ed. by R. Huddleston, G.K. Pullum. – Cambridge : Cambridge University Press, 2002. – P. 1621–1721.
7. Renner V. Introduction: A Bird's-Eye View of Lexical Blending / V. Renner, F. Maniez, P.J.L. Arnaud // Cross-Disciplinary Perspectives on Lexical Blending I ed. by V. Renner, F. Maniez. – De Gruyter Mouton, 2012. – P. 1–9; Renner V. Predicting Stress Assignment in Lexical Blends: The Case of English and Serbian / V. Renner, G. Lalic. – Krstin // ELLSIIRInternational Conference, 2009, Belgrade, Serbia. – Vol. I. – P. 265–273.
8. Mattiello E. Extra-Grammatical Morphology in English: Abbreviations, Blends, Reduplicatives, and Related Phenomena (Topics in English Linguistics) / E. Mattiello. – De Gruyter Mouton, 2013. – 341 p.
9. Андрусак І.В. Телескопія в сучасній англійській мові: соціолінгвістичний аспект / І.В. Андрусак // Мовні і концептуальні картини світу. – 2013. – Вип. 43 (1). – С. 15–24.
10. Зацний Ю.А. Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI століття: англо-український словник / Ю.А. Зацний. – Вінниця : Нова Книга, 2008 – С. –68.
11. The Guardian. – Mode of access : World Wide Web: <https://www.theguardian.com>(viewed on November 26, 2016).
12. The Press Tribune. – Mode of access : World Wide Web: <http://www.thepresstribune.com/> (viewed on November 20, 2016).
13. The Economist. – Mode of access : World Wide Web: <http://www.economist.com/> (viewed on December 12, 2016).
14. The Oakland Press. – Mode of access : World Wide Web: <http://www.theoaklandpress.com/> (viewed on November 22, 2016).
15. The Independent. – Mode of access : World Wide Web: <http://www.independent.co.uk/> (viewed on December 17, 2016).

Бойчук Н. В. Функционирование неологизмов-телескопизмов в англоязычных средствах массовой информации

Аннотация. В статье проанализированы закономерности появления в языке новых лексических единиц, кроме того, охарактеризованы особенности функционирования и восприятия неологизмов-телескопизмов в современных англоязычных средствах массовой информации. Установлено, что неологизмы-телескопизмы используются в англоязычных изданиях для привлечения внимания и заинтересованности читателя.

Ключевые слова: словообразование, неологизмы, телескопизмы, языковые единицы.

Boichuk N. Functioning of neologisms-telescopisms in English mass media

Summary. The article deals both with the tendencies of new lexical units origin and the peculiarities of neologisms-telescopisms functioning and perception in modern English mass media. It has been proved that neologisms-telescopisms are used in English newspapers to catch the readers' attention and to get them interested in the subject.

Key words: word-building, neologisms, telescopisms, language units.